

پرسی تطبیقی کنوانسیون حقوق کودک با فقه اسلامی

تالیف:

زهرا رحمتی

سرشناسه	: رحمتی، زهرا، ۱۳۴۸.
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی تطبیقی کنوانسیون حقوق کودک با فقه اسلامی / مؤلف زهرا رحمتی.
مشخصات نشر	: تهران: احسن، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۹۵-۰۲-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹م=۱۳۶۸)
موضوع	: تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: حقوق کودک - ایران
موضوع	: حقوق کودک
موضوع	: کودکان -- وضع حقوقی و قوانین
موضوع	: کودکان -- وضع حقوقی و قوانین (فقه)
موضوع	: حقوق تطبیقی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ / ۳۰۲ / ۳۲۵۳ BP
رده بندی دیویی	: ۳۹۱ / ۶۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۸۲۷۴۵

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۹۵-۰۲-۳
ISBN 978-600-7895-02-3

انتشارات احسن
Publication Ahsan

نام کتاب: بررسی تطبیقی کنوانسیون حقوق کودک با فقه اسلامی

- < مؤلف: زهرا رحمتی
 < چاپ و صحافی: حمزه‌ای
 < تاریخ نشر: ۱۳۹۴، چاپ اول
 < طرح روی جلد: شهبازی
 < تیراژ: ۱۰۰۰
 < ناشر: انتشارات احسن
 < لیتوگرافی: راپید گرافیک
 < صفحه‌آرایی: رضا وکیلی

تهران: میدان انقلاب - ابتدای خ کارگر جنوبی - خ شهدای ژاندارمری شماره ۱۳۳ - مجتمع

ناشران و کتابفروشان کوثر - طبقه زیرهمکف - شماره ۹

تلفن: ۶۶۹۷۱۹۹۱ - ۶۶۹۶۹۲۱

قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه
	بخش اول: کلیات
۲۰	فصل اول: درباره معاهدات بین المللی
۲۰	گفتار اول: معاهدات بین المللی
۲۰	عهدنامه
۲۱	تصویب معاهدات
۲۳	گفتار دوم: اعلام تحفظ یا حق شرط
۲۴	گفتار سوم: آثار معاهدات بر کشورهای متعاقد
۲۵	فصل دوم: دانستیهای درباره کنوانسیون حقوق کودک
۲۵	گفتار اول: شکل گیری کنوانسیون حقوق کودک
۲۶	کیفیت عضویت و خروج از عضویت کنوانسیون

زبان نگارش کنوانسیون حقوق کودک	۲۷
گفتار دوم: کنوانسیون حقوق کودک و حق شرط دولتها	۲۷
حق شرط در کنوانسیون حقوق کودک	۲۸
حق شرط با تحدید تعهد و انصراف از آن	۲۸
حق شرط کشورها نسبت به کنوانسیون حقوق کودک	۳۱
گفتار سوم: حق شرط دولت جمهوری اسلامی ایران و اعتراض دولتها	۳۲
فصل سوم: بررسی حقوق کودک در کنوانسیون	۳۴
گفتار اول: بررسی احکام کنوانسیون حقوق کودک	۳۴
گفتار دوم: حق حیات و زندگی	۳۶
گفتار سوم: حق داشتن نام و تابعیت	۳۸
گفتار چهارم: آزادی‌های فکری، مذهبی، عقیدتی کودک	۴۰
گفتار پنجم: آزادی عقیده، مذهب و فکر کودک	۴۲
گفتار ششم: پرورش روحیه صلح و دوستی بهانه	۴۵
گفتار هفتم: حق تفریح و بازی کودک	۴۸
گفتار هشتم: مسئولیت کیفری کودکان	۴۹
گفتار نهم: سرپرستی کودک	۵۳

بخش دوم: بررسی مفهوم کودک در حقوق اسلامی و کنوانسیون

فصل اول: تعریف کودک	۵۸
گفتار اول: تعریف کودک از دیدگاه لغت	۵۸
گفتار دوم: تعریف کودک از دیدگاه کنوانسیون کودک	۵۹

گفتار سوم: تعریف کودک از دیدگاه فقه و قانون مدنی.....	۶۰
تعریف کودک از دیدگاه فقه.....	۶۰
تعریف بلوغ.....	۶۱
بلوغ در آیات.....	۶۲
الف) روایات مربوط به سن بلوغ.....	۶۵
ب) روایات زمان رسیدن حیض.....	۶۸
ج) احادیث شرط رسیدن معاملات.....	۶۹
جمع بین روایات.....	۷۱
سن بلوغ از دیدگاه فقهاء.....	۷۱
گفتار چهارم: تعریف کودک از دیدگاه فقه اهل سنت.....	۷۲
گفتار پنجم: بلوغ از دیدگاه قانون مدنی.....	۷۶
فصل دوم: رشد.....	۷۸
گفتار اول: رشد و جایگاه آن در تعریف کودک.....	۷۸
رشد در لغت و اصطلاح.....	۸۰
چگونگی احراز رشد.....	۸۲
زمان احراز رشد.....	۸۳
بررسی دو نکته در مورد رشد.....	۸۷
گفتار دوم: ابتدای کودکی در اسلام.....	۹۰
نتیجه بخش یک.....	۹۴

بخش سوم: کودک مشروع و نامشروع در حقوق اسلامی و کنوانسیون

فصل اول: فرزند مشروع.....	۹۸
گفتار اول: شروط الحاق فرزند.....	۹۸
الف: راه راه زوجیت.....	۹۸
نزدیکی به شبهه.....	۹۹
نزدیکی به اکره.....	۱۰۰
ب: آمیزش بین زن و مرد و تولد کودک در فاصله‌ای بین شش تا ده ماه پس از آن.....	۱۰۱
گفتار دوم: میزان تأثیر اماره بر اش.....	۱۰۲
گفتار سوم: اقرار به نسب.....	۱۰۳
شرایط اقرار به نسبت در فقه امامیه.....	۱۰۳
امکان تحقق نسب.....	۱۰۳
تصدیق شخص مورد اقرار.....	۱۰۴
نبودن منازع.....	۱۰۴
دعوی نفی ولد یا نسب.....	۱۰۵
نتیجه.....	۱۰۶
گفتار چهارم: دلایل اثابت یا نفی نسب.....	۱۰۸
نقش زمان در دعوی نفی ولد.....	۱۰۸
گفتار پنجم: لعان.....	۱۰۹
گفتار ششم: کیفر دعوی واهی نفی نسب.....	۱۱۱
گفتار هفتم: نسب طفل متولد از شبهه.....	۱۱۱

آثار نسبت ناشی از شبهه.....	۱۱۲
حرمت نکاح.....	۱۱۲
حضانت.....	۱۱۲
ولایت.....	۱۱۲
انفاق.....	۱۱۳
توارث.....	۱۱۴
گفتار هشتم: بد شبهه حاصل از نزدیکی با محارم.....	۱۱۳
گفتار نهم: کودکان خارج از ازدواج.....	۱۱۵
کودکان خارج از ازدواج در حوزة ایران.....	۱۱۷
رابطه کودک خارج از ازدواج با نویر طبیعی خود.....	۱۱۸
زبان کودک از عدم الحاق.....	۱۱۸
اطفال خارج از ازدواج در حقوق فرانسه.....	۱۱۹
گفتار دهم: استقرار نسب در مورد اطفال طبیعی ساده.....	۱۲۰
اثبات نسب.....	۱۲۰
آثار نسب طبیعی ساده.....	۱۲۱
گفتار یازدهم: نسب ناشی از زنای محصنه و زنای با محارم.....	۱۲۲
مشروع ساختن اطفال طبیعی.....	۱۲۳
تفاوت شناسایی و مشروع ساختن.....	۱۲۳
گفتار دوازدهم: وضعیت کودکان نامشروع در قوانین بین المللی.....	۱۲۳
فصل دوم: فرزند نامشروع.....	۱۲۶
گفتار اول: فرزند نامشروع در حقوق ایران.....	۱۲۶

عنوان

صفحه

آثار نسب نامشروع.....	۱۲۸
حضانة و ولایت.....	۱۲۸
رها کردن طفل.....	۱۳۰
نفقه.....	۱۳۰
مراحل نفقه ولد الزنا.....	۱۳۱
الزام به انفاق.....	۱۳۲
ولایت قهری و سرپرستی.....	۱۳۳
حرمت نکاح.....	۱۳۴
کسب تابعیت.....	۱۳۹
گفتار دوم: احکام فقهی و حقوق مدنی کودکان نامشروع.....	۱۴۲
اثبات نسب ناشی از زنا.....	۱۴۲
اماره فراش و زنا.....	۱۴۲
نسب حمل ناشی از زنا.....	۱۴۴
در آثار نسب ناشی از زنا.....	۱۴۵
اسلام فرزندان نامشروع.....	۱۴۵
توارث.....	۱۴۶
اقوال در شهادت ولد زنا.....	۱۴۷
موارد شرط طهارت مولد.....	۱۴۷
گفتار سوم: لعان.....	۱۴۸
لعان از نظر حقوقی.....	۱۴۹
فرق قذف یا انکار ولد.....	۱۴۹

چکیده بحث.....	۱۵۰
گفتار چهارم: کودک ناشی از تلقیح مصنوعی.....	۱۵۱

بخش چهارم: فرزند خواندگی در حقوق اسلامی و کنوانسیون

فصل اول: فرزند خواندگی.....	۱۵۴
گفتار اول: فرزند خواندگی در کنوانسیون حقوق کودک.....	۱۵۵
گفتار دوم: فرزند خواندگی در اسلام.....	۱۵۶
گفتار سوم: فرزند خواندگی در حقوق ایران.....	۱۵۹
پذیرش فرزند خوانده در ایران.....	۱۶۱
گفتار چهارم: شیوه پذیرش فرزند خوانده.....	۱۶۲
فصل دوم: بررسی آثار حقوق سرپرستی.....	۱۶۴
گفتار اول:.....	۱۶۴
حضانت.....	۱۶۴
عقد نکاح قبل از بلوغ.....	۱۶۵
نکاح مجنون.....	۱۶۵
نکاح دختر.....	۱۶۵
وصایت.....	۱۶۶
ولایت بر اموال.....	۱۶۶
نفقه.....	۱۶۷
خروج طفل.....	۱۶۸
تغییر نام خانوادگی.....	۱۶۸

ارث	۱۶۹
حرمت نکاح	۱۷۰
فصل سوم: شرایط فرزندخواندگی	۱۷۱
گفتار اول: تشریفات قانونی فرزندخواندگی	۱۷۱
گفتار دوم: شرایط خانواده دواطلب پذیرش کودک	۱۷۲
گفتار سوم: شرایط کودک	۱۷۵
گفتار چهارم: شرح سرپرستی	۱۷۵
گفتار پنجم: حکم قانونی کودک تحت سرپرستی بعد از پیدا شدن والدین ...	۱۷۸
فصل چهارم: فرزندخواندگی حقوق کشورها	۱۸۱
گفتار اول: قانون حاکم بر فرزندخواندگی در حقوق برخی کشورها	۱۸۱
گفتار دوم: فرزندخواندگی در حقوق فرانسه	۱۸۳
تمایزات قانون ایران با فرانسه	۱۸۳
گفتار سوم: مشکلات فرزندخواندگی در عصر حاضر	۱۸۶
استنتاج	۱۸۹
ضمیمه	۱۹۱
منابع و مأخذ	۲۱۹

مقدمه

سپاس خدای را که هیچ سخنوری توانایی ستایش او را ندارد و هیچ حسابگری نمی تواند نفع و زیانش را شماره کند و کوشندگان جهان قادر نیستند حق او را ادا کنند. پروردگاری که کار بلند، قدرت درک او را ندارند و انسانهای زیرک با همه هوش و استعدادشان نمی توانند به کنه ذات او دست یابند. درود بر پیامبر گرامی اسلام که پیامبر رحمت و مظهر عظمی بود، همو که پیشوای پیشوایان و چراغ راهنمای مردم و انتخابی شایسته و بزرگوار بود و همو که از دودمان شرف و فضیلت و درخت پرمیوه فخر و عظمت قائم می باشد. و درود بر خاندان گرامی او که همگی نوری در تاریکی بودند، بدان که حافظان امت و نشانه های روشن دین و ترازوی سنجش فضایل هستند. پس درود خداوند و بهترین درودهای امت بر آنها باد. درودی که سزاوار اعمالشان و هدیه ای اصالت و منزلشان باشد تا آن روزی که آفتاب می تابد و ستارگان می درخشند.

و با سلام به روان پاک فریادگر اسلام در عصر پرغوغای فراموشی اصول و ارزشهای والای الهی، امام خمینی رحمه الله علیه و شهدای گرانقدری که

عاشقانه در کوی حضرت دوست جان باختند تا خون مطهرشان طراوت بخش
شجره طیبه توحید باشد.

اما کتابی که در پیش رودارید گذری است اجمالی بر حقوق کودک در اسلام
به بهانه بررسی کنوانسیون حقوق کودک و تطبیق آن با موازین اسلامی.

عنوان کنوانسیونها بر مبنای حقوق و شیوه‌های تفکر ملل غرب پایه‌ریزی
شده و طبیعتاً در گریز از اهداف و نقطه نظرات آنان است و در مواردی به
عنوان ابزار فشار از این کنوانسیونها علیه کشورها استفاده می‌شود.

بیانیه سازمان ملل پیرامون سال بین المللی خانواده و کنوانسیونهای رفع
تبعیض علیه زنان، حقوق کودک... مایه این مطلب است که غرب سعی دارد
کنوانسیونهای فوق را بصورت استانداردهای رفتار اجتماعی جهانی درآورد؛
غرب با تدوین تئوری نظم نوین جهانی سعی در ایجاد یک رفتار اجتماعی
واحد در میان کشورها براساس مبنای فکری خود دارد. گرچه خواستار تساهل
کشورهای اسلامی نسبت به شریعت اسلامی هستند اما جرد به هیچوجه حاضر
به تساهل در مورد ایده‌های پذیرفته شده در غرب نیستند. حقوق کودکان، یکی
از مهمترین حقوقهای انسانی است، زیرا اگر کودکان از مراقبت حقوق ویژه‌ای
برخوردار نباشند نمی‌توانند در سایه این حقوق از صحت و سلامتی روحی و
جسمی برخوردار شده و حضوری مفید و کارساز در اجتماع داشته باشند.

به همین جهت دین مبین اسلام از همان کودکی وظایف سنگینی به عهده پدر و مادر و در ادامه به عهده حکومت گذاشته است تا انسانی سالم، مفید و ثمربخش تحویل اجتماع گردد.

اسلام عزیز پانزده قرن قبل از کودک و حقوق و تکریم شخصیتش و مهربانی نسبت به وی سخن رانده و براساس دو طرفه بودن حق و وظیفه همانطور که حقوقی برای والدین برعهده فرزندانشان قرار داده است، وظایفی نیز برای والدین در قبال فرزندان مقرر کرده است.

امام سجاده علیه السلام در این مورد فرموده است «حق فرزند آن است که پدر و مادر بدانند که فرزندان از آنان و وابسته به آنان است و در دوران زندگی دنیا، نیک و بد فرزند با آنان ارتباط می‌باشد. والدین وظیفه دارند که فرزند را ادب نیکو آموخته و به سوی حایس راهبری نمایند و در فرمانبرداری حق یاورش باشند و درباره فرزندشان چنان عمل کنند که گویا به یقین می‌دانند که پاداش نیکی و کیفر بدرفتاری با فرزندشان را دریافت خواهند کرده».

اسلام خواسته است تا پدر و مادر عواطف خود را به فرزندشان ارزانی داشته و با او برخوردی محبت آمیز داشته باشند.

تا آنجا که نوازش کودک و بوسیدن وی سنت رسول مکرم خدا صلی الله و علیه و آله بوده آن حضرت در پاسخ مردی که نزد حضرت ابراز داشت که چندین فرزند دارد و هرگز فرزندان خویش را نبوسیده فرمود: «من لا یرحم لا

یرحم» یعنی هرکس به دیگران ترحم و دلسوزی نداشته باشد، خداوند نیز رحمتش را شامل وی نمی‌گرداند.

همچنین در مورد نگهداری و سرپرستی کودک، تعلیم و تربیت وی، بازی و تفریح و سایر اموری که در سلامت جسم و روان کودک نقش موثری ایفا می‌کند، برنامه‌های جامعی ارائه نموده است.

و اما سعی ما در این کتاب بررسی دیدگاههای اسلام در ارتباط با آن دسته از حقوق کودک بوده است که در کنوانسیون حقوق کودک مطرح شده است و با دیدگاه اسلام در تماس است البته به چند مورد از مواردی که در کنوانسیون مطرح شده و با حقوق کودک اسلام تشابه داشته به طور اجمال اشاره شده است.

اما در سه مورد آن که عبارتند از سن کودک، فرزندخواندگی، فرزند نامشروع مفصل‌تر تحقیق شده است.

از آنجا که کنوانسیون حقوق کودک یک معاهده بین‌المللی است و جمهوری اسلامی ایران آن را هر چند به طور مشروط، پذیرفته و تصویب نموده است، در خلال گفتارهای فصل اول به تعریف معاهدات بین‌المللی پرداخته و در مورد چگونگی تصویب و اثرات پذیرش آن بحث شده است.

در فصل دوم در طی سه گفتار در مورد شکل‌گیری کنوانسیون حقوق کودک و حق شرط در آن بحث شده است.

در فصل سوم که مشتمل بر نه گفتار می‌باشد یک بررسی اجمالی در مورد بعضی از مواد کنوانسیون حقوق کودک و دیدگاه اسلام در آن زمینه صورت گرفته است.

در بخش دوم که مشتمل بر دو فصل و هفت گفتار و یک نتیجه می‌باشد به تعریف کودک از دیدگاه کنوانسیون حقوق کودک و اسلام پرداخته و از نظر لغوی، فقهی و حقوقی آن را بررسی نموده و به مناسبت، به بلوغ در قرآن و روایات پرداخته و همچنین در مورد رشد و ابتدای کودکی در اسلام بحث نموده است و در نتیجه به تطبیق نظر اسلام در مورد تعریف کودک با نظر کنوانسیون حقوق کودک در این زمینه پرداخته‌ایم.

در بخش سوم که مشتمل بر دو فصل و شانزده گفتار و یک نتیجه می‌باشد در مورد فرزند نامشروع و حقوق وی از دیدگاه کنوانسیون حقوق کودک و اسلام پرداخته و در قسمت نتیجه به تطبیق نظر اسلام و کنوانسیون در مورد فرزند نامشروع پرداخته‌ایم.

و در بخش چهارم که مشتمل بر چهار فصل و سیزده گفتار می‌باشد، مسئله فرزندخواندگی از دیدگاه کنوانسیون حقوق کودک و اسلام بررسی شده است. در قسمت استنتاج یک بررسی کلی در تطبیق کنوانسیون حقوق کودک با موازین اسلامی داشته‌ایم.

و در طی یک ضمیمه متن کنوانسیون حقوق کودک به مطالب پیوست شده است.

و امید آنکه خداوند تعالی همواره طریق طلب علم را به روی ما گشاده داشته و ما را از این خوان پر نعمت محروم نسازد. و همه آنچه آموختیم با عن قریب فرماید و اندوخته‌ای باشد برای روزی که هیچ چیز جز ایمان و عمل صالح کارگشای انسان نخواهد بود.

اللهم کن لولایت الحجة ابن الحسن صلواتک علیه و علی آبائه فی هذه الساعه و فی کل ساعه ولیاً و حافظاً و قائداً و ناصراً و دليلاً و عیناً حتی تسکنه ارضک طمناً و تمتعه فیها طویلاً